

Östrand Elnät AB

Dokument
Kompletteringsbemötande

Datum
2024-07-03

Dokumentägare
Östrand Elnät

Biorefinery
Östrand

Energimarknadsinspektionen
registrator@ei.se

Energimarknadsinspektionens ärendenummer: 2024-100387

Ansökan om nätkoncession för linje enligt ellagen (1997:857) för två sambyggda 130 kV luftledningar mellan Bandsjö och Östrand i Timrå och Sundsvall kommuner, Västernorrlands län

Komplettering juli 2024

2024-07-03

2024-100387-0014

Östrand Elnät AB (nedan Östrand Elnät) har den 2024-06-14 mottagit en begäran om komplettering från Energimarknadsinspektionen avseende ansökan om nätkoncession för linje (ärendenummer 2024-100387).

Energimarknadsinspektionen har begärt att Östrand Elnät ska komplettera ärendet med nedanstående punkter. Östrand Elnät bemöter kompletteringsbegäran kursivt under respektive punkt.

1. Lämplighet:

- Vid en ansökan om nätkoncession för linje får den endast beviljas om nätkoncessionsinnehavaren från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. I det underlag som ni bifogat med ansökan hänvisar ni till att det finns kunskap om att driva anläggningar m.m. inom koncernen (SCA och St1) upp till 130 kV. Ni behöver redogöra närmare för om det finns några nätkoncessioner för 130 kV-ledningar.

Svar Östrand Elnät:

Ägarbolagen har erfarenhet av att inom sina industrier, exempelvis SCAs olika enheter Ortvikens massabruk, Östrands massabruk, Obbola pappersbruk och St1s raffinaderi i Göteborg hantera systemspänningen 130 kV. De nät som bolagen driver idag är icke koncessionspliktiga nät.

Under 2023 uppgick elanvändningen i Sverige till 134,8 TWh. Av dessa distribuerades ca 2,1 TWh el, motsvarande 1,6 % av all el i Sverige, inom starkströmsledningar som SCA och St1 är innehavare av. Bioraffinaderiets omfattning adderar ytterligare 3 TWh elanvändning. Innehavaransvaret finns reglerat i elsäkerhetslagen, elsäkerhetsförordningen och Elsäkerhetsverkets föreskrifter. Mot bakgrund av omfattande verksamhet inom aktuell spänningsnivå anser sig sökanden väl uppfylla ställda krav.

2. Kostnadsberäkning:

- För att Ei ska kunna pröva om ledningen är lämplig från allmän synpunkt och om den utgör bästa rimliga alternativet behövs en kostnadsberäkning. Att en sådan krävs framgår av 6§ 3 punkten förordning (2021:808) om nätkoncession.

Svar Östrand Elnät:

Investeringen för luftledning dimensionerad för överföringseffekten 1 000 MW inklusive markarbeten, stolpar och fundament från anslutningspunkt i Bandsjö till det nya ställverket på Östrand beräknas att totalt uppgå till ca 70 miljoner kronor.

Investeringarna för utbyggnad av Svenska kraftnäts 400kV ställverk är en för oss okänd uppgift men kan uppskattas till ca 80 miljoner kronor.

Till det krävs av Östrand Elnät AB två transformatorer 400 kV/130 kV dimensionerade för överföringseffekten 1 000 MW (2x500 MVA), vilka beräknas till ca 250 miljoner

kronor. Totalt uppskattas alltså åtgärder i Bandsjö station till ca 330 miljoner kronor som en följd av ledningen.

Investeringen för den nya mottagningsstationen, Östrand, som också blir bioraffinaderiets huvudställverk beräknas till 150 miljoner kronor. Beräkningarna är anpassade för projektet men utgår från EBR. I alla beräkningar ingår markarbeten, byggnader, utrustning, projektering och utförande.

3. Karta:

- Ni behöver komplettera med en ny koncessionskarta i helst skala 1:50 000, där övriga uppgifter behöver vara korrekta.

Svar Östrand Elnät:

Koncessionskartan har uppdaterats genom att skalstocken har justerats. För att undvika missförstånd har skalstock infogats i översiktskartan. För justerad karta, se bilaga 1.

4. Stationer:

- Ni har i MKBn redogjort för att de två nya ledningarna kommer att gå mellan station Bandsjö och station Östrand. Ni behöver dels redogöra för om det kommer att ske någon utbyggnad av station Bandsjö med anledning av att luftledningarna som aktuella ansökan avser ansluts? Om en utbyggnad av stationen kommer att ske vill Ei att ni beskriver de miljöeffekter som utökningen av stationen får.
- Ni behöver dels också redogöra för om station Östrand är en ny station som ska byggas med anledning av de nya aktuella ledningarna eller om det är en befintlig station som ska byggas ut.
- En specifik miljöbedömning ska innehålla en identifiering, beskrivning och bedömning av de miljöeffekter som verksamheten kan antas medföra (6 kap. 35 § punkt 4 miljöbalken). Med miljöeffekter avses både direkta, indirekta och kumulativa effekter (6 kap. 2 § miljöbalken).
En regionnätstation som byggs på grund av en ledning som en ansökan om nätkoncession för linje avser är enligt Ei:s bedömning typiskt sett en sådan miljöeffekt av verksamheten (ledningen) som ska beskrivas i MKB:n.
- Ei prövar inte stationsplaceringen som sådan och stationen är inte tillståndspliktig enligt ellagen. Men byggnationen av stationen är dock en följd av att ni bygger ledningen och ni ska därför beskriva miljöeffekterna av stationsbyggnationen i MKB:n.

Ni kan till exempel beskriva:

Om ni har identifierat några natur- och kulturmiljövärden i området för stationsbyggnationen.

Vilken påverkan i övrigt som stationsbyggnationen får på omgivningen, till exempel landskapsbild.

Svar Östrand Elnät:

Bandsjö station

Befintlig station i Bandsjö behöver byggas ut med två fack till Östrand Elnät med anledning av de planerade ledningarna. Till det kommer två transformatorer med kringutrustning. Den erforderliga ytan som ombyggnationen kräver uppskattas till 60 x 60 meter. Vilka övriga åtgärder som kan bli aktuella i Bandsjö station är svåra för Östrand Elnät att bedöma.

Området kring station Bandsjö har ingått i undersökningsområdet för vald ledningssträckning. Omgivningarna kring Bandsjö station präglas av produktionsskog med enstaka bebyggelse. Befintlig station omgärdas till största del av skog med mindre partier öppna ytor. Närmsta bostadshus är beläget cirka 220 meter sydost om befintlig station. I området kring stationen påträffas inga kända natur-, vatten eller kulturmiljöintressen som förväntas beröras av de ansökta ledningarna eller en eventuell utvidgning av stationsområdet. Ett biotopskyddsområde finns beläget ca 350 meter från Bandsjö station men bedöms, på grund av dess geografiska avstånd, inte påverkas av verksamheten.

Enligt Artportalen har grönfink observerats i en anslutande ledningsgata till stationen. Vidare har uter påträffats cirka 125 m från befintlig station.

Då stationens omgivning är glest bebyggd och främst består av produktionsskog, samt att närmsta bostadshus lokaliseras inom ett avstånd på cirka 220 meter, förväntas stationens utbyggnad till följd av Östrand Elnäts anslutning medföra en mycket begränsad påverkan på landskapsbilden. Utbyggnationen kommer att ske etappvis och någon större yta kommer inte att tas i anspråk till följd av Östrands anslutning till Bandsjö.

Östrand station

Mottagningsstationen på Östrand är en ny station som kommer att utgöra bioraffinaderiets huvudstälverk. Huvudstälverket med dess driftrum planeras att placeras inom industriområdet.

Anslutande starkströmsledning från industriverksamheten är undantagna från kravet på nätkoncession i enlighet med 7 och 8 §§ förordning (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857), den tänkta placeringen av stationen visas i bilaga 2. Ytan som stationen tar i anspråk är ca 30x20 meter, till det kommer en anslutningsväg och serviceyta.

Station Östrand planeras etableras inom SCA:s fastighet och industriområde, där Norra vägen samt järnväg utgör en barriär mellan den planerade stationsytan och närmsta bostadsbebyggelse. Närmsta bostadshus är beläget cirka 120 m från den planerade stationens mittpunkt. Den planerade stationen kan komma att bli synlig från några av de närmast belägna bostadshusen på Trastvägen. På grund av den infrastruktur som idag finns i området samt etableringen av bioraffinaderiet, präglas området idag av industrikaraktär.

Station Östrand kan emellertid komma att bidra till kumulativa effekter tillsammans med befintlig infrastruktur och bioraffinaderiet. Stationen kommer dock att vara inhägnad och har stöd i både detaljplan 2262-P2019-1 ("Bioraffinaderi Östrand 3:4 m.fl.") samt i miljötillstånd för bioraffinaderiet (mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätts dom i mål nr M 757–19). Området för stationsplaceringen är i gällande detaljplan utpekad som lämpligt för tekniska anläggningar till möjliggörandet av det bioraffinaderi som är i detaljplanens syfte. För att minimera påverkan för boendemiljön avser Östrand Elnät att bygga stationen i kompakt utförande. Påverkan på landskapsbilden bedöms således som liten i förhållande till det tillståndsgivna bioraffinaderiet där byggnadshöjden maximalt får uppgå till + 75 m och det befintliga Östrands massabruk som har en höjd om +100 m.

I området kring den planerade stationen Östrand påträffas i övrigt inga natur-, vatten eller kulturmiljöintressen som bedöms påverkas av verksamheten utöver vad som nämnts i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB). Naturmiljön längs bäckravinerna till Märlobäcken och Torsdalsbäcken, vari mellan stationen ska placeras på den nu igenväxande åkermarken, bedöms enligt de för projektet genomförda inventeringarna inte innehålla några större naturvärden. Sammantaget bedöms miljöeffekterna från Station Östrand bli små.

5. Teknikval och fundament:

- Ni behöver utveckla ert resonemang om varför ni har avfärdat markkabel som teknikval i detta aktuella ärende. Ni behöver komplettera med en mer platsspecifik motivering till varför ni har valt luftledning och inte markkabel i detta specifika fall.

Svar Östrand Elnät:

Som beskrivits i MKB är utgångspunkten att ledningar på denna spänningsnivå i första hand anläggs i luftledningsutförande. Markkabel är ofta det enda alternativet om ledningen ska byggas i tätort, där det är brist på utrymme och där många olika intressen konkurrerar om mark. Ansökt ledningssträckning går utanför tätortsmiljö, i huvudsak i skog, varför platsbrist inte är skäl för att välja kabel.

Ca 40 % av ledningssträckningen utgörs av berg enligt jordartskartan. Att förlägga en kabel i berg innebär att kabeldiket måste sprängas, vilket är mycket kostnadsdrivande och dessutom innebär en irreparabel påverkan på berget och en mycket stor miljöpåverkan. Normalt sker återfyllning av kabelschaktet med befintliga massor. Större stenar måste dock först tas bort för att inte riskera att skada kablarna. I detta fall, när en stor del av sträckningen består av berg, behöver allt berg fraktas bort och nya massor för återfyllning behöver transporteras till platsen. Detta innebär en stor påverkan på miljön.

Luftledning innebär att en bredare skogsgata behöver avverkas och hållas fri från högväxande vegetation jämfört med den kabelgata som skapas om ledningen skulle förläggas i mark. Luftledning har därmed en större påverkan på landskapsbilden än markkabel. Terrängen utmed sökt ledningssträckning är dock kuperad och utblickarna mot ett mer öppet landskap är få, vilket gör att ledningarna och ledningsgatan inte bedöms exponeras i någon större omfattning för förbipasserande. Att landskapsbilden skulle påverkas i för stor utsträckning är inte ett argument för att här välja ett ur tekniska och övriga miljömässiga aspekter sämre alternativ i form av en markförlagd ledning.

Luftledning innebär att markvegetationen, med det växt- och djurliv som lever där, bibehålls, i större utsträckning än vid markkabel samt att påverkan på kulturmiljövärden i större utsträckning kan undvikas med genomtänkt stolpplacering. Arkeologerna har även i sin rapport konstaterat att lämningarna idag är dolda under träd och vegetation och att en positiv konsekvens av avverkning och röjning av skogsgatan är att dess värden synliggörs.

Byggtiden för markförlagd ledning bedöms totalt sett vara längre än för luftledning. En kortare byggtid gynnar naturmiljön då det förkortar tiden med störning på varje plats.

Vid hantering av eventuella fel och felsökning är luftledning överlägset markförlagd kabel. Bioraffinaderiet som kraftledningarna försörjer är kritisk för försörjningen av bränsle i Sverige. I händelse av kris kan bränslet försörja försvarets markfordon och flyg. Luftledning ger en kortare återgångstid vid eventuella fel.

Sammantaget bedöms en luftledning såväl tekniskt som miljömässigt vara att föredra framför en markkabel. Detta har resulterat i att Östrand Elnät ansökt om att få bygga två sambyggda luftledningar mellan Bandsjö och Östrand.

Återkom om ni önskar en mer utförlig beskrivning av de systemtekniska aspekterna som ligger till grund för teknikvalet luftledning.

- Ni behöver redogöra för samtliga typer av fundament som kan bli aktuella för planerad ledning och vad dessa är gjorda i för material, eventuell impregnering med mera.

Svar Östrand Elnät:

Vilka fundament som blir aktuella beror på markförhållanden. Fundamenten detaljprojekteras och anpassas i ett senare skede. Ledningen är mycket tung varför de utförs i robusta konstruktioner. Alternativen som vi ser är:

- *Jordfundament i betong*
- *Pålfundament, stålrör som fylls med betong, betongplatta*
- *Bergfundament, betong förankrat i berg genom att armeringsstänger gjuts in i berget.*

6. Naturmiljön:

- I NVI:n står följande rekommendation: Om vattensamlingen i naturvärdesobjekt B1 påverkas bör en groddjursinventering utföras.

Naturvärdesobjektet B1 kommer att beröras av den planerade ledningens sträckning och ni behöver därför redogöra för varför aktuell inventering inte gjorts. Om det inte behövs, motivera varför samt beskriv om och hur groddjuren kan påverkas.

Svar Östrand Elnät:

Avseende objekt B1 kommer området helt kunna undvikas i samband med detaljprojektering där stolpar anpassas för att undvika området. I och med att området helt kan undvikas, bedöms groddjuren inte påverkas och därmed föreligger inte heller ett behov av en groddjursinventering.

- I PM Artskydd föreslås följande åtgärd: Vidare bör schaktning, upprättning av servicevägar samt körning med tunga arbetsfordon göras utanför växtsäsong eller undvikas inom 5 meter från punkter där fridlysta växter finns för att undvika att skada individer av växterna. Kommer ni att åta er åtgärden som föreslås?

Svar Östrand Elnät:

I samband med genomförandet av naturvärdesinventeringen noterades två fridlysta arter, blåsippa på två växtplatser och revlumner på en plats inom den planerade ledningsgatan. Båda arterna är fridlysta enligt 9 § artskyddsförordningen (2007:845), vanligt förekommande och bedöms vara livskraftiga. Dessa växters goda bevarandestatus bedöms ej påverkas lokalt, regionalt eller nationellt av projektet, enligt för projektet upprättad PM Artskydd.

Det finns således ingen risk för att de fridlysta arternas bevarandestatus påverkas negativt i området, varför förbudet i 9 § artskyddsförordningen inte aktualiseras (se MÖD 2016:1). Östrand Elnät har åtagit sig, av hänsyn till fågellivet, att inte avverka träd/vegetation i ledningsgatan under förekommande fågelarters häckningsperiod, dvs från den 1 april till den 30 juni. Östrand Elnät avser, inför entreprenadstart, att märka ut växtplatserna för blåsippa och revlumner i fält för att så långt det är möjligt undvika att gräva/schakta vid de specifika växtplatserna. Däremot vill vi undvika att införa fler tidsrestriktioner. Tidsrestriktioner kan leda till ett ökat behov

av ometablering, vilket innebär ett ökat behov av transporter som i sin tur ökar risken för körskador och påverkan på närboenden och andra bevarandevärden på grund av ökad trafik.

Planering av byggnationen ska om möjligt kunna anpassas efter rådande förutsättning, årstid och väderlek på mest optimalt sätt för att totalt sett minimera påverkan på bevarandevärden, närboende och miljön i enlighet med de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.

7. Rennäring:

- I er ansökan har ni främst angett vilka delar av rennäringens "årscykel" som inte påverkas i området. Ni behöver utveckla och beskriva om, hur och när eventuell renskötsel bedrivs i det aktuella området samt vilken funktion området har för rennäringen.

Svar Östrand Elnät:

Planerade ledningar berör samebyarna Raedtievaerie, Jinjevaerie, Ohredahke och Voerneses betesområden. På samebyarnas hemsidor finns kartor tillgängliga som illustrerar riksintressen, strategiska platser, renens viktiga områden samt årstidsland. Samtliga samebyar som har betesområden inom området, inklusive sametinget, har inkluderats i samrådet. Ingen sameby har valt att under samrådet lämna några synpunkter på aktuellt projekt.

Raedtievaerie: Av samebyns kartunderlag och dess tillhörande teckenförklaring kan utläsas att området som planerade ledningar berör ligger inom "Sameby" vilket enligt teckenförklaringen anges vara ett begrepp för samebyns totala betesområde. Av kartorna framgår att planerade ledningar inte är lokaliserade inom några utpekade strategiska platser, viktiga områden för renen eller årstidsland. Dessa områden är enligt kartunderlaget lokaliserade högre upp i inlandet. Enligt Länsstyrelsernas geodatakatalog över riksintresse för rennäringen samt kärnområden framgår även att området för planerade ledningar inte berör något riksintresse eller kärnområde för rennäringen.

Jinjevaerie: Av samebyns kartunderlag framgår att planerade ledningar inte ligger inom något område för riksintresse för rennäring, berör några strategiska platser eller några områden som är viktiga för renen inom beteslandet.

Däremot berör planerade ledningar en mycket liten del av samebyns årstidsland, i området norr om Orsill upp mot Bandsjö station. Berörda årstidsland är förvinterland, vinterland samt vårvinterland, vilka samtliga omfattar ett större område från Västernorrlands inland vidare österut mot kusten i höjd mot Härnösand, Timrå och Sundsvall. I förvinterlandet (november-december) samlas renarna för slakt och skiljning till mindre vintergrupper, och sedan förflyttas till vinterlandet. I vinterland (januari-mars) vinterbetar renarna, där samebyn delar upp sig i mindre vintergrupper

som rör sig över stora områden. I vårvinterland (mars-april) påbörjas flyttningen av renarna, beroende på snöläge och betestillgång, mot vår- och kalvningsland.

Ohredahke: Från samebyns kartunderlag kan utläsas att de planerade ledningarna inte berör något riksintresse, strategiska platser eller viktiga områden för renen. Däremot har Ohredahke sameby, liksom Jinjevaerie sameby, årstidsland där planerade ledningar berör ett mycket begränsat område. Årstidslandet som berörs är vinterland.

Voernese: Enligt kartunderlaget från Voernese sameby berörs inga riksintressen, strategiska platser eller viktiga områden för renen. Planerade ledningar lokaliseras dock inom årstidsland för vinterland (januari-mars) där samebyn delar upp sig i mindre vintergrupper som sedan rör sig över stora områden.

- Ni behöver kort beskriva de kumulativa effekterna som ledningen kan medföra för rennäringen och aktuella samebyar.

Svar Östrand Elnät:

De kumulativa effekter som planerade ledningar kan medföra för rennäringen och aktuella samebyar bedöms främst vara hänförliga till det ytterligare i anspråkstagande av mark som krävs för stolpar och fundament. Med anledning av den övriga infrastrukturbebyggelse som sker i området, inte minst genom byggnation av E.ON:s ledning samt den planerade byggnationen av Ådalsbanan, bidrar även Östrand Elnäts ledningar till att förstärka fragmenteringen av landskapet inom samebyarnas betesland.

Genom att aktuella ledningar till största del planeras uppföras parallellt med övrig infrastruktur, såsom andra kraftledningar och transportinfrastruktur, bedöms påverkan inte spridas i området. Under drifttiden består påverkan av exempelvis störningar på renskötseln i samband med underhållsåtgärder samt att ledningarna kan utgöra eventuella barriärer för renarna.

Då inga strategiska platser eller områden som är utpekade som särskilt viktiga för renen berörs av planerade ledningar, bedöms områdets funktion för renskötseln påverkas i mycket liten utsträckning. Det område inom samebyarnas betesland som kommer att beröras av verksamheten är vidare ett mycket begränsat område, beläget i tätortsnära miljö.

Det faktum att området inte nyttjas som strategiska platser för samebyarna, eller är utpekade som särskilt viktiga platser för renen, torde bero på att området i stor utsträckning är präglad av samhällsbebyggelse såsom infrastruktur, bostäder och tätortsnära friluftsliv.

Vidare kan framföras att renarnas föda under vintertid främst består av renlav och hänglav¹. Hänglav förekommer huvudsakligen i äldre skogar där de växer på äldre träd². Renlav växer i hela landet och förekommer rikligt i barrskogar, på fjällhedrar, hällmarker och blockmarker³.

Då det område som aktuella ledningar planeras gå i främst består av produktionsskog, det vill säga ungskog, kan konstateras att den avverkning som blir nödvändig inför byggnation av ledningarna inte riskerar att ge några större kumulativa effekter på renens föda.

- Ni har inte föreslagit några konkreta åtgärder för att minska störningar på renskötseln, kommer ni föra någon dialog med samebyarna inför byggnation samt framtida underhålls- och reparationsåtgärder? Om ja, beskriv i sådana fall hur den dialogen kommer att genomföras.

Svar Östrand Elnät:

Inför byggnationen kommer Östrand Elnät att informera samtliga fastighetsägare och rättighetshavare, som på något sätt kan bli berörda av byggnationen. Östrand Elnät avser då även att återigen kontakta berörda samebyar. Syftet med kontakten är att inleda en dialog med berörda för att om möjligt kunna ta hänsyn till eventuella synpunkter om vägval, önskemål om hänsynstagande för att minimera påverkan på pågående markanvändning, ytterligare kontakter inför särskilt arbetsmoment eller liknande.

Härmed anser Östrand Elnät att ansökan är komplett och kan handläggas i sak.

Kontaktperson

Kontakt hos sökande: Roger Östlin, roger.ostlin@sca.com

Bilagor

Bilaga 1 Koncessionskarta

Bilaga 2 Kundens mottagningsstation vid planerat bioraffinaderi

¹ Sametinget, *Renen och naturen*, 2022.

<https://www.sametinget.se/1130#:~:text=Renen%20%C3%A4r%20idisslare%20och%20har,f%C3%B6rekommer%20ocks%C3%A5%20st%C3%B6dutfodring%20med%20pellets>.

² Hänsynskrävande biotoper, *Äldre hänglavsrik skog*, 2014. <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/mer-om-skog/malbilder-for-god-miljohansyn/malbilder-hansynskravande-biotoper/aldre-hanglavsrik-skog.pdf>

³ Lavkompendium för nationell inventering av landskapet i Sverige, 2004. https://pub.epsilon.slu.se/8662/1/Hylander_et_al_120327.pdf